

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/95/2022
Identifikačné číslo spisu:	5108210588
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5108210588.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z., narodeného N. bývajúceho v B. zastúpeného JUDr. Tijanou Čečezovou LL.M., advokátkou, Bratislava, Drieňová 76/17, proti žalovanej E. T., narodenej N., bývajúcej v Q. zastúpenej Mgr. Róbertom Kučerom, advokátom, Žilina, Veľká okružná č. 39, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 4C/97/2008, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. júla 2021 sp. zn. 11Co/91/2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. júla 2021 sp. zn. 11Co/91/2020 z r u š u j e a vec tomuto súdu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline na odvolanie žalovanej rozsudkom z 27. júla 2021 sp. zn. 11Co/91/2020 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravnými uzneseniami zmenil tak, že preberateľmi záväzku zo zmluvy o pôžičke zo dňa 08. 06. 2003 vo výške 8.289,50 eura sa stávajú žalobca v 1 a žalovaná v 1 (prvý výrok); na vyrovnanie podielu z vyporiadaného BSM je žalovaná povinná zaplatiť žalobcovi sumu 47.810,63 eura do 30 dní po právoplatnosti tohto rozsudku (druhý výrok) s tým, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania (tretí výrok).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd konštatoval, že po zrušení jeho skôr vydaného rozhodnutia (11Co/237/2018) dovolacím súdom (6Cdo/177/2019) vychádzal zo skutkového stavu veci zisteného súdom prvej inštancie. Sporným a teda predmetom odvolania ostala mimo iného položka zahrnutá i patriaca do masy BSM: obchodný podiel žalovanej v spoločnosti P. Q., s.r.o. Odvolací súd ďalej v odôvodnení mimo iného vyslovil ako rozhodný právny záver, že pokiaľ rozvedený manžel prevedie vec na tretiu osobu za cenu nižšiu, ako je cena obvyklá, vychádza sa z obvyklej ceny v čase prevodu. K tomu záveru doplnil, že ak jeden z bývalých manželov nie je oprávneným k obchodnému podielu do úvahy už neprichádza vychádzať z hodnoty obchodného podielu ku dňu vyporiadania BSM. Odvolací súd vychádzal z toho, že v spore sa nepreukázalo, že obvyklou cenou prevádzaného obchodného podielu bola 1 Sk, ako cena dohodnutá v zmluve o jeho prevode z 2. júla 2007. Naproti tomu zo znaleckého dokazovania (znaleckého posudku vypracovaného spoločnosťou H. s.r.o. W. a výsluchu znalca)

vyplývalo, že všeobecná hodnota obchodného podielu ku dňu zániku BSM (13. októbra 2005) predstavovala 130.254 eur (z toho 1 podiel pripadajúci na žalovanú bol 65.127 eur). Aj uvedenú hodnotu obchodného podielu odvolací súd potom zohľadnil pri závere o vzájomnom peňažnom vypořádaní medzi žalobcom a žalovanou. Odvolací súd poznamenal, že rozhodoval len na základe skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie a ním vykonaného dokazovania, nerozhodoval o žiadnych tzv. novotách v konaní, nezohľadňoval nič iné ako to, čo už vyšlo najavo v konaní pred súdom prvej inštancie, nedoplňoval a ani neopakoval dokazovanie k veci samej a nepoužil (napriek výzve) žiadne ustanovenie, ktoré nebolo použité pred súdom prvej inštancie.

2. Proti druhému výroku rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, v ktorom žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v druhom a treťom výroku i rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravnými uzneseniami zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Navrhla odložiť vykonateľnosť odvolacieho rozhodnutia.

2.1. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“).

2.2. V odôvodnení dovolania konkretizovala, že všetky dovolacie dôvody v dovolaní dopadajú na rozsudok odvolacieho súdu len vo vzťahu k položke „obchodný podiel žalovanej v spoločnosti P..“.

2.3. Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP odôvodnila porušením kasačnej záväznosti rozhodnutia odvolacieho súdu tým, že odvolací súd vyslovil právny záver, že hodnota obchodného podielu sa správne stanovila ku dňu zániku BSM a nie ku dňu jeho vypořádania, lebo tento v čase vypořádania už nebol v dispozícii jedného z bývalých manželov. Podľa názoru dovolateľky pre takýto právny názor bolo potrebné zistiť skutočnosti, ktoré doposiaľ neboli predmetom dokazovania. Odvolací súd dokazovanie neopakoval ani ho nedoplnil. Dovolateľka tiež namieta správnosť právneho záveru odvolacieho súdu o neunesení jej dôkazného bremena ohľadom opodstatnenosti odplaty 1 Sk za prevod obchodného podielu. Odvolací súd prekvapivo zaujal právny názor, že hodnotu obchodného podielu určuje k okamihu zániku BSM.

2.4. V odôvodnení dovolania, ktorého prípustnosť vyvodila z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka uviedla, že predmetom vypořádania BSM je podľa názoru odvolacieho súdu hodnota obchodného podielu určená ku dňu zániku BSM. Týmto nesprávnym riešením sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorú reprezentujú najmä rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 2Cdo/168/2005, R 27/2007, R 42/1972. V zmysle nich pri ocenení obchodného podielu patriaceho do BSM sa podľa zaužívanej praxe vychádza z jeho stavu, (ktorý je určený jeho kvalitou a kvantitou) v danom čase v dobe zániku BSM, z jeho ceny či cenových relácií platných v dobe vypořádania. Svoj odklon odvolací súd náležite neodôvodnil. Dovolateľka ďalej uviedla, že odvolací súd riešil právnu otázku, čo má byť predmetom vypořádania v prípade, ak medzi zánikom BSM a jeho vypořídaním dôjde k prevodu obchodného podielu, dospel k nesprávnemu záveru, že predmetom vypořádania je hodnota obchodného podielu určená ku dňu zániku BSM. Správne mala byť riešená otázka odvolacím súdom tak, že ak došlo k platnému prevodu obchodného podielu (v období po zániku BSM a pred vypořídaním BSM) do vypořádania nemožno zahrnúť majetkovú hodnotu obchodného podielu, ale len hodnotu prevodom zaň získanú. Tým sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (Cpj 86/1971, R 42/1972, NSSR 6Obdo/30/2009, 2Cdo/9/97). Svoj odklon dôkladne a presvedčivo nevysvetlil.

2.5. V odôvodnení dovolania, ktorého prípustnosť vyvodila z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľka podmieňuje jej neúspechom pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP pre prípad neexistencie odklonu a preto uviedla, ako doposiaľ dovolacím súdom neriešenú právnu otázku v znení: „Aká majetková hodnota je predmetom vypořádania v prípade, ak bol obchodný podiel, jedného z bývalých manželov patriaci do BSM ku dňu jeho zániku, platne prevedený na tretiu osobu po zániku BSM a pred jeho vypořídaním; teda či má byť predmetom vypořádania BSM peňažná suma získaná za jeho prevod. Podľa názoru dovolateľky v prípade platného prevodu obchodného podielu (v období po zániku avšak pred vypořídaním BSM), do vypořádania možno zahrnúť len majetkovú hodnotu (peňažnú čiastku) prevodom získanú.“

3. Žalobca navrhol dovolanie ako neopodstatnené zamietnuť. Dovolateľka zotrvala na dôvodoch dovolania.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 421 písm. a) a b) CSP) zároveň aj dôvodné.

5. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

6. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

7. V kasačnom rozhodnutí (6Cdo/177/2019) dovolací súd vyslovil, že: ..."pokiaľ odvolací súd dospel k záveru, že uzavretím zmluvy o prevode obchodného podielu malo dôjsť na strane žalovanej k „zneužití práva“ v dôsledku čoho bolo potrebné prikloniť sa k názoru o určení hodnoty obchodného podielu ku dňu zániku BSM, bolo jeho povinnosťou označiť právny predpis, na základe ktorého bol tento „nový“ názor (o zneužití práva žalovanou) prijatý a umožniť jej zaujať k nemu vlastné stanovisko. Rovnaké právo i možnosť vyjadriť sa k prípadnému stanovisku žalovanej mal mať i žalobca. Za situácie, kedy síce rovnaký právny názor je zdôvodnený novými právnymi argumentami vyžadujúcimi si zistenie takých skutočností, na ktoré sa doposiaľ dokazovanie cielene nezameralo, čo je aj tento prípad, (prítom nie je rozhodujúce, či z doposiaľ vykonaných dôkazov mohli byť niektoré skutočnosti zistené, pokiaľ ich súd prvého stupňa nehodnotil lebo ich nepovažoval za relevantné pre rozhodnutie) je potrebné, aby odvolací súd zopakoval a prípadne i doplnil dokazovanie spôsobom, ktorým sporovým stranám vytvorí priestor na vyjadrenie sa k takému dokazovaniu i s možnosťou navrhovať ďalšie dôkazy na preukázanie svojich tvrdení a zároveň uviedol i právny predpis, na základe ktorého vec bude posudzovať, tak aby strany mali možnosť k nemu zaujať svoje stanovisko."

7.1. Odvolací súd aktuálnym dovolaním napadnuté rozhodnutie založil na právnych úvahách, podľa ktorých pokiaľ ide o otázku ocenenia obchodného podielu patriaceho do BSM, vychádza sa z jeho stavu, (ktorý je určený jeho kvantitou a kvalitou) v dobe zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov, avšak z jeho ceny či cenových relácií platných v dobe vyporiadania. Uvedené však platí iba za predpokladu, že ku dňu vyporiadania BSM je oprávneným vo vzťahu k obchodnému podielu aspoň jeden z manželov. Pokiaľ v čase vyporiadania BSM patrí obchodný podiel tretej osobe, neprichádza do úvahy zisťovanie jeho hodnoty ku dňu vyporiadania BSM, ale ku dňu zániku BSM.

7.2. Z uvedeného nevyplýva porušenie kasačnej záväznosti rozhodnutia dovolacieho súdu (dovolací súd

pri vade § 420 písm. f) CSP nevyslovil žiaden právny názor vo veci samej, ani mu to procesná úprava nedovoľuje), pre právny názor vyslovený odvolacím súdom nebolo potrebné zisťovať ďalšie skutočnosti (postačovali skutočnosti zistené súdom prvej inštancie) a nejedná sa ani o prekvapivé rozhodnutie, ak v ňom odvolací súd vyslovil právny záver, že hodnota obchodného podielu pre tento prípad (ak obchodný podiel v čase vyporiadania patrí tretej osobe) sa má určiť k okamihu zániku BSM (odvolací súd pre takúto úvahu neaplikoval „nové“ doteraz súdom prvej inštancie neaplikované všeobecne záväzné právne normy v zmysle § 382 CSP). Námitka dovolateľky ohľadne nesprávnosti právneho záveru odvolacieho súdu o neunesení jej dôkazného bremena (ohľadom opodstatnenosti odplaty 1 Sk za prevod obchodného podielu) nie je spôsobilá založiť vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, lebo nesprávne právne posúdenie veci v súlade s konštantnou judikatúrou dovolacieho súdu nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (porov. R 24/2017, napr. 9Cdo/284/2020). Ani nedostatočne zistený skutkový stav veci, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2018, 3Cdo/94/2018, 6Cdo/69/2020, 9Cdo/209/2020). Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

8. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné, preto ho v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

9. Odvolací súd pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal z rozhodného právneho názoru, že ak v čase po zániku a do vyporiadania BSM bol obchodný podiel prevedený na tretiu osobu je potrebné vychádzať z jeho hodnoty v čase zániku BSM. Iné názory žalovaného v dôsledku toho nepovažoval za správne.

9.1. Zásadným protiargumentom, na ktorom dovolateľ konštituoval svoju právnu otázku je, že v prípade takého prevodu obchodného podielu sa má vychádzať z jeho ceny (ako hodnoty získanej za prevod).

9.2. Z hľadiska uvedeného právne otázky ohľadom hodnoty obchodného podielu viažuce sa k okamihu vyporiadania BSM pre toto konanie (zatiaľ) strácajú svoj zásadný právny význam, a preto ich vymedzenie nezodpovedá zákonu (§ 432 CSP).

9.3. Podľa názoru dovolacieho súdu ak došlo k prevodu obchodného podielu po zániku BSM avšak pred vyporiadanim BSM, potom samotný obchodný podiel netvorí masu BSM a tak vo výroku o vyrovnaní podielov sa zohľadní čiastka získaná za prevod obchodného podielu. Ak by sa jednalo o neplatný právny úkon nakladania stáva sa obchodný podiel predmetom vyporiadania BSM v zmysle zásady, že pri stanovení ceny veci pre účely vyporiadania BSM sa vychádza z ceny veci v dobe vyporiadania, avšak z jej stavu v dobe zániku BSM. Táto všeobecná zásada pre oceňovanie vysporiadavaného BSM bola vyjadrená už v stanovisku občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu ČSR k výkladu ustanovení občianskeho zákonníka o bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, publikovanému v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. XX, ročník 1972, R 2/1970, R 42/1972 a neskoršie potvrdená judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (porovnaj napr. R 27/07, Zo súdnej praxe 25/98 č.3 , 4Cdo/110/2011, 7MCdo/1/2011, 7Cdo/9/2012, 2Cdo/8/2007, 3Cdo/174/2012, 3Cdo/343/2014, 6Cdo/53/2019). Obchodný podiel v spoločnosti s ručením obmedzeným, nadobudnutý manželmi alebo jedným z nich za trvania manželstva a z prostriedkov patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, predstavuje majetok (hodnotu), ktorý sa v rámci konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov vyporiadava. Pri oceňovaní obchodného podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva sa vychádza z jeho stavu v dobe zániku tohto spoluvlastníctva, avšak z obvyklej ceny v dobe vyporiadania (R 27/07).

9.4. Odvolací súd nedospel k záveru o neplatnosti úkonu o prevode obchodného podielu, preto nemožno považovať za správny jeho záver o určení hodnoty obchodného podielu k zániku BSM, keď odkaz súdu na argument o jeho nadobudnutí treťou osobou, by skôr svedčil o potvrdení platnosti takého prevodu a teda zohľadnení čiastky získanej za prevod obchodného podielu, čo zakladá nesprávnosť jeho názoru. Na uvedenom - či ide o (ne)platný úkon prevodu obchodného podielu - nič nemení ani názor odvolacieho súdu na to, či žalovaná (ne)uniesla dôkazné bremeno ohľadom otázky, či cena za prevod obchodného podielu vo výške 1 Sk je cenou obvyklou teda cenou, za ktorú v danom čase a mieste bolo možné obchodný podiel previesť. Lebo neprimeraná výška kúpnej ceny sama o sebe a bez ďalšieho nespôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy (porovnaj napr. 3Cdo/244/2018).

9.5. Ak prípadne odvolací súd dospel k záveru o neplatnosti úkonu o prevode obchodného podielu bolo potrebné vychádzať zo zásady, že pri stanovení ceny veci pre účely vyporiadania BSM sa vychádza z ceny veci v dobe vyporiadania, avšak z jej stavu v dobe zániku BSM. Prípadný odklon od tejto všeobecnej zásady mal odvolací súd zdôvodniť, čo neučinil.

10. Z dôvodov uvedených vyššie dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je nielen prípustné, ale tiež dôvodné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, lebo sa v ňom opodstatnene namieta, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil.

11. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

13. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/72/2020, 9Cdo/184/2020 a iné).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.